

Voorstel aan college en raad

Nummer:	02430000173774
Datum:	2 september 2025
Opsteller:	K.J. Bakema
Portefeuillehouder	Wethouder M. Pijnenburg
:	
Onderwerp:	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte "Samen kleuren we de Stad"

Het college van B&W besluit:

1. Het integrale beheerplan Openbare Ruimte "Samen kleuren we de Stad" 2026-2030 vast te stellen en ter info te sturen aan de Raad;
2. De heer K.J. Bakema aan te wijzen als krediethouder voor de kredieten uit het MVS genoemd in beslispunt 4a.

De raad voor te stellen:

3. De volgende vijf thema's als uitgangspunt te hanteren voor het beheer en onderhoud de komende beheerperiode en deze ook als leidraad te gebruiken voor de ombuigingen de komende jaren.
 - a. Natuurlijk Duurzaam
 - b. Bewoners- en bedrijfsinitiatieven
 - c. Eenvoud en differentiatie
 - d. Gezondheid en vitaliteit
 - e. Iedereen doet mee
4. Het meerjarenvervangingschema (MVS) vast te stellen en
 - a. voor de vervanging van de in het MVS opgenomen kapitaalgoederen met een waarde hoger dan €25.000 de kredieten beschikbaar te stellen en de bijbehorende kapitaallasten , zoals opgenomen in de financiële paragraaf, ten laste te brengen van het begrotingssaldo.
 - b. voor de vervanging van kapitaalgoederen met een waarde lager dan €25.000 incidenteel budget beschikbaar te stellen in 2026 t/m 2028 zoals opgenomen in de financiële paragraaf en dit te dekken uit de Algemene Reserve van in totaal € 64.000,-.
5. De voordeurnorm beheer en onderhoud voor de uitbreiding van Harderwijk vast te stellen en in de begroting te verwerken.

Inleiding

Voor u ligt alweer de vierde versie van het Integrale beheerplan Openbare Ruimte begeleid door een korte animatie waarin we u meenemen in het beheer en onderhoud van Harderwijk en Hierden. Het beheerplan is een uitwerking van het collegeprogramma en de diverse beleidsprogramma's zoals de omgevingsvisie, het klimaatplan maar ook bijvoorbeeld de nota Toegankelijkheid.

Het beheerplan omvat de disciplines riolering, stedelijk water, verharding, civiele kunstwerken, openbare verlichting, technische installaties, straatmeubilair, openbaar groen, spelen, wijk- en buurtgericht werken en Snel Herstel.

De visie van het vorige plan "Samen kleuren we de Stad" is zeer succesvol gebleken en zetten we daarom door in het nieuwe beheerplan. Bij het huidige beheerplan is als eerste teruggeblikt en bezien of we hebben gerealiseerd wat we in het vorige plan hadden afgesproken. Vervolgens kijken we vooruit en presenteren we aan de hand van de vijf thema's onze afwegingen en voorstellen.

Collegeprogramma/raadsprogramma

In het Collegeprogramma "Vandaag bouwen aan morgen" en wensen uit de raad komen, in dit beheerplan bij elkaar en zo bouwen we aan een toekomstbestendig Harderwijk en Hierden. De bewoners staan centraal, iedereen mag er zijn en doet mee, we zijn gezonder en duurzamer. Door een open samenspel tussen inwoners, raad, college en medewerkers is het duidelijk wat we doen en waarom. We leggen de dingen begrijpelijk uit en creëren een sfeer waarin iedereen zichzelf is en mee kan doen.

Kader

BuNG, BuWRKA, Nota Toegankelijkheid, Duurzaamheidsvisie, Verbeteragenda Inclusie, Nota Sociaal Domein. GVVP, Verkeersveiligheidsplan, Omgevingsvisie.

Alternatieven

Een mogelijk alternatief is om terug te gaan naar het beheerplan zoals het 12 jaar geleden was, met afzonderlijke beheerplannen per product. Voordeel is dat als er grote beleidswijzigingen zijn, je één product

onafhankelijk van de andere kan evalueren en aanpassen. Dit kan een snellere respons op specifieke behoeften mogelijk maken. Het nadeel is dat het de onderlinge samenhang tussen de producten kan verminderen. Als beheerplannen geïsoleerd zijn, kan dit leiden tot inefficiënties of tegenstrijdige beslissingen in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Denk bijvoorbeeld aan hoe het beheer van groenvoorzieningen de functionaliteit van waterafvoer kan beïnvloeden, of hoe de aanleg van paden impact heeft op de omliggende beplanting.

Beoogd effect

Met dit beheerplan beogen we een palet aan maatregelen te presenteren voor een gezonde leefomgeving. Binnen de beschikbare middelen de openbare ruimte in stand houden, sober maar doelmatig voor de lange termijn. Door te kiezen voor lange termijn en nu toch te kiezen voor investeren en zo te voorkomen dat we in de toekomst tegen grote problemen aanlopen met extra kosten

Argumenten

In dit beheerplan dat voor u ligt zetten we in op een gezonde leefomgeving. Waar het fijn vertoeven is. Een buurt waar we schone lucht inademen, droge voeten houden, maar ook voldoende water behouden. Een openbare ruimte toegankelijk voor iedereen, waar we bewegen, recreëren en ontmoeten.

Tegelijkertijd weten we dat elke maatregel geld kost. Gelet op de financiële uitdagingen voor de komende jaren is dit plan gebaseerd op een sober en doelmatig onderhoud maar wel investeren in de lange termijn.

De afgelopen jaren zijn de kosten voor openbare ruimte fors gestegen door sterke prijsstijgingen in de gebruikte materialen maar ook door gestegen personeelskosten. Vooral de producten wegen en riolering staan zwaar onder druk om met de beschikbare middelen de afgesproken kwaliteit te behalen. Tevens drukken de technische installaties zwaar op de begroting. Dit komt mede door een eenmalige investering in het verleden en daarmee geen structureel geld voor vervanging. Deze melden we aan.

Ook voor de overige producten is door sterke prijsstijgingen het een uitdaging om de begroting sluitend te houden en zeker in relatie tot inzet die we op lange termijn hebben om te zorgen voor een toekomstig gezonde leefomgeving.

Om al deze doelstellingen de komende jaren te verwezenlijken kiezen we voor investeren in de lange termijn (riool en bomen) en resterende producten sober en doelmatig. We maken hierbij gebruik van vijf thema's die samenhangen en elkaar versterken.

Met de thema's Natuurlijk Duurzaam, Bewoners- en bedrijfsinitiatieven, Eenvoud en Differentiatie, Iedereen doet mee en Gezondheid en Vitaliteit streeft de gemeente naar een basiskwaliteit en een goed functionerende openbare ruimte. Hiermee sturen we onze keuzes om een veilige, toegankelijke en gezonde leefomgeving te creëren waarbij we rekening houden met zowel financiële als maatschappelijke uitdagingen. Gezamenlijk biedt dit de basis voor een samenhangend pakket van maatregelen die bijdragen aan een duurzame instandhouding van de openbare ruimte.

Hierna staan voor elk thema de principes met het verwachte beeld van de openbare ruimte.

De vijf Thema's

Eenvoud & Differentiatie

Om de kosten van onderhoud te beheersen en tegelijkertijd de toenemende krapte op de arbeidsmarkt voor onderhoudspersoneel het hoofd te bieden, kiezen we voor een basiskwaliteit in de openbare ruimte. Dit betekent een verschuiving naar meer kostenefficiënte beheermethoden en materialen. We zetten in op een sobere en doelmatige aanpak door: Omvorming naar goedkopere producten: Denk hierbij aan de overstap van bodembedekkers naar kruidenbermen, en van luxe straatmeubilair naar functionele basisproducten. Maar ook een kritische blik op de noodzaak. We beoordelen of alle aanwezige voorzieningen, zoals bijvoorbeeld prullenbakken of markt/evenement kasten, daadwerkelijk nodig zijn en verminderen waar mogelijk. En als laatste passen we het reinigingsniveau aan, deze brengen we terug naar niveau B. Deze aanpak helpt niet alleen de kosten te beheersen, maar stelt ons ook in staat om met minder personeel toch een uitdagende werkomgeving te bieden.

Bewoners en Bedrijfsinitiatieven

Doorgaan met Samen kleuren we de stad. Samen kleuren we de stad is inmiddels een gevestigde naam en veel inwoners en bedrijven van Harderwijk zetten zich enthousiast in voor meer kleur in de openbare ruimte. Zo is de watersportboulevard de afgelopen jaren helemaal verkleurd met mooie vaste planten die door de bewoners netjes worden onderhouden. Zo komen ze elkaar dagelijks tegen en zorgen samen voor een prettige en gezonde buurt. Gelet op de financiën is het ook noodzaak hier een stapje terug te doen. Zo

verdelen we gezamenlijk de pijn van de ombuigingen. 'Samen kleuren we de Stad' heeft een stevige basis en kan dit zonder afbreuk. Daarnaast denken we dat inzet van sponsoring hierbij kan helpen.

Gezondheid & Vitaliteit

Een gezonde leefomgeving is een gedeelde wens. Daarom blijven we investeren in de stimulering van bewegen en een vitale omgeving. Het in beleid verankerde STOMP principe is het uitgangspunt. Daarnaast speelt de openbare ruimte een cruciale rol in ontmoeting en activiteit. Dit doen we door te investeren in speelplaatsen voor alle leeftijden en intensiever onderhouden van voet- en fietspaden. Dat zorgt voor goed begaanbare paden om het gebruik van auto's te verminderen en lopen en fietsen aantrekkelijker te maken. Door de openbare ruimte hierop te focussen, dragen we bij aan de gezondheid van onze inwoners, nu en in de toekomst.

Natuurlijk Duurzaam

We staan voor aanzienlijke uitdagingen op het gebied van milieu en klimaat, zoals eerder beschreven in de natuur- en groenvisie en het klimaatadaptatieplan. In het klimaatadaptatieplan (BURWKA) zijn voor de pijler klimaatadaptatie middelen gereserveerd om de Stad leefbaar te houden. Met een relatief kleine investering verwachten we grote winst te kunnen behalen op dit gebied. Door te focussen op verbeterde groeiomstandigheden voor bomen, realiseren we niet alleen verkoeling, maar voorkomen we ook wateroverlast en verdroging. Voor de pijlers energietransitie, biodiversiteit en circulariteit kunnen we tot 2026 gebruik maken van het duurzaamheidsfonds. Op deze ingeslagen weg door gaan draagt bij aan de totale leefbaarheid van de openbare ruimte. Om dit te bewerkstelligen stellen we voor om een bedrag van € 98.000,- in de beheersbegroting van de jaren 2027 tot en met 2030 op te nemen en te betrekken bij de kadernota van 2027.

Iedereen doet mee

Het principe van "Samen kleuren we de Stad" strekt zich uit tot een bredere participatiegedachte: iedereen doet mee. Een voorbeeld hiervan is de werkgroep Toegankelijkheid, waarmee we samenwerken aan een openbare ruimte die voor iedereen toegankelijk is. Bovendien hanteren we de Social Return On Investment (SROI)-norm. Bij aanbestedingen verplichten we een minimale investering van 5% van het aanbestede bedrag in werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bij arbeidsintensieve klussen, zoals groenonderhoud, hanteren we zelfs een minimum van 10%. Dit zorgt ervoor dat onze investeringen niet alleen een fysieke, maar ook een sociale impact hebben.

Omgevingswet

Het IBOR-plan sluit aan bij het toekomstbeeld van de openbare ruimte, wij richten deze in zoals beschreven in de Omgevingsvisie

Financiën

Grondslag begroting

De ramingen en de beschikbare middelen zijn gebaseerd op de meerjarenbegroting van 2025 aangevuld met de structurele effecten voor de jaarschijven na 2025. De ombuigingstaakstellingen worden per beleidsveld in de begroting verwerkt. Ook in de ramingen is met deze taakstellingen rekening gehouden. Deze staan per beleidsveld afzonderlijk toegelicht in het IBOR-plan

Ombuigingen

De taakstelling heeft een negatief effect op de kwaliteit van de openbare ruimte. Vooralsnog is de taakstelling van een half miljoen ongeveer 6% van de begroting voor desbetreffende producten (wegen, reiniging, openbare verlichting & technische installaties, groen en spelen). Dit heeft uiteraard effect op de leefbaarheid van de openbare ruimte. De uiteindelijke keuzes in dit beheerplan zijn gemaakt op basis van het collegevoorstel van 11 maart 2025 "Uitgangspunten en invulling taakstelling beheer openbare ruimte 2025". Deze is bijgevoegd als bijlage.

Voor de jaarschijven 2026 en verder zijn de taakstellingen verwerkt in de begroting. In 2026 volgt een voorstel waarin de gemaakte keuzes geëvalueerd worden en de extra keuzes voor de jaarschijf 2027 bepaald worden. Dit proces wordt in 2027 en 2028 herhaald. Om deze keuzes te kunnen maken, is destijds een scala aan mogelijke bezuinigingen samengesteld. Dit palet is met een totaalbedrag van € 1.149.235,- aanzienlijk groter dan de totale taakstelling van € 557.000,- die is opgenomen. Hierdoor is het mogelijk om de taakstelling daadwerkelijk te realiseren én hebben we ruimte om te herijken op basis van toekomstige inzichten en ontwikkelingen. Door op deze manier stapsgewijs invulling te geven aan de taakstelling blijven

we als gemeente in staat om de effecten op het onderhoud van de openbare ruimte zo klein mogelijk te houden.

Begrotingswijzigingen

Voor een deel van de voorstellen kunnen we de afgesproken of wenselijke kwaliteit realiseren binnen het bestaande budget. Andere voorstellen hebben betrekking op een andere werkwijze die voornamelijk een effect heeft op de kwaliteit en op die manier binnen het bestaande budget blijft. Bijvoorbeeld het verlagen van de kwaliteit van wegen maar het behouden van de kwaliteit op voet- en fietspaden.

De voorstellen waarvan de financiële gevolgen bekend zijn of al in eerder stadium zijn belicht (coalitieakkoord of kadernota) vindt u hieronder. Het overzicht is beperkt tot de voorstellen met een directe budgetvraag voor de komende jaren. Deze extra budgetvraag is noodzakelijk omdat de vraag naar duurzaamheid niet opgelost kan worden binnen de huidige budgetten, die door taakstellingen en prijsstijgingen al uitdaging genoeg bieden om de bepaalde kwaliteitsniveaus te handhaven.

Samenvattend Samen **KLEUREN** we de Stad

Product	Actie	Incidenteel	Aanvraag bij:
Natuurlijk duurzaam			
Alle disciplines	Duurzaamheid plus (toepassen innovatieve materialen en oplossingen)	Jaarlijkse exploitatielasten van € 98.000,-(4 keer) (2027,2028,2029 en 2030) *	Kadernota 2027
Openbare verlichting	Verledding openbare verlichting	Investerings van € 250.000,- (4 keer) (2026, 2027, 2028 en 2029)	Kadernota 2026**

* Hiervoor is geen budget opgenomen in de voorstellen voor BuWRKA (Beleidsuitwerking Water Riolerings en Klimaatadaptatie) en BuNG (Beleidsuitwerking Natuur en Groenvisie)

**Indien deze aanmelding in de Kadernota 2026 niet wordt gehonoreerd, zal het IBOR hier op aangepast moeten worden.

Instellen voorziening Openbare Ruimte

Naast het jaarlijkse, reguliere onderhoud is er het meerjarige onderhoud, gericht op het behoud van kwaliteit in de openbare ruimte op de langere termijn. Het herstellen of vernieuwen van de grotere onderdelen van de openbare ruimte met instandhouding als doel is kostbaar en kan leiden tot significante schommelingen in de jaarlijks benodigde financiële middelen. Om deze financiële schommelingen te egaliseren is het mogelijk een voorziening voor groot onderhoud te vormen die jaarlijks op basis van een actualisatie van het MJOP wordt gevoed met een bijdrage vanuit de exploitatiebegroting.

Aan het vormen van een (onderhouds)voorziening wordt vanuit het BBV een aantal eisen gesteld. Dit is iets waar het komende half jaar i.o.m. financiën en de accountant naartoe gewerkt wordt. Wanneer de impact hiervan bekend is, adviseren wij uw raad hierover.

Indexering meerjarig investeringsplan Tractie

Vervangingsinvesteringen worden in het Meerjarig Investeringsplan (MIP) opgenomen dat jaarlijks bij de begroting wordt geactualiseerd. Daarbij worden in meerjarig perspectief in de begroting de investeringsbedragen, en dus óók de bedragen voor rente en afschrijving, niet geactualiseerd. Bij vervangende investeringen voor tractie blijkt structureel dat aanvullend budget voor rente en afschrijving aangevraagd moet worden. Het voorstel is om dit integraal te betrekken bij de afweging van indexeren van het MIP en tot die tijd bij turap de verhoogde kosten op te nemen.

Meerjarenvervangingschema (MVS) Openbare Ruimte

De in het MVS opgevoerde kapitaalgoederen zijn destijds of met eenmalige middelen gefinancierd of zijn al eerder zonder vervanging uit de kapitaallasten gelopen. Voor instandhouding is vervanging noodzakelijk.

	2026	2027	2028	2029	2030
Skatebaan Rietmeen (S)			152.000		
Houtwal camera's vervangen (S)	25.000				
Stadhuis speedgate vervangen (S)	50.000				
Camera's parkeren vervangen (I)	20.000				
Houtwal Gevelbekleding buitenkant (S)	30.000				
Houtwal ontruimingsinstallatie (I)		9.000			

Verdeelkasten vervangen (I)		15.000			
Server VCS vervangen (S)		40.000			
Hortus speedgate (S)		30.000			
Intercom parkeergarages vervangen (S)		30.000			
Dak noodtrappenhuis Houtwal vervangen (S)		50.000			
Schilderen en stuccen Houtwal (I)			20.000		
Lichtmasten vervangen (S)				45.000	45.000
Pyramides Havendam, Hoogstraat, Buitenbruggepoort (S)					150.000
Verdeelkasten vervangen (I)					20.000

Voorgesteld wordt de vervanging van kapitaalgoederen met een waarde hoger dan € 25.000,- te verwerken in het meerjaren investeringsplan (MIP) en voor vervanging van kapitaalgoederen met een lagere waarde incidentele middelen op te nemen in de begroting..

Budgettaire effect MVS 2026-2029

	2026	2027	2028	2029
Kapitaallasten MVS (≥ € 25.000,-) (S)		€ 11.000,-	€ 26.000,-	€ 33.000,-
Incidentele budgetten (I)	€ 20.000,-	€ 24.000,-	€ 20.000,-	nvt

Voordeurnorm

Voor de uitbreidingen in Harderwijk is afgesproken om het onderhoudsbudget jaarlijks aan te passen aan de groei van het aantal woningen.

Op basis van het IBOR worden de voordeurnormen per nieuw opgeleverde woning vanaf 2026

Onderdeel	Beheercalculatie	Deel van het budget dat wordt beïnvloed door het aantal woningen (85% van het budget)	Bedrag per voordeur (aantal woningen per 1-1-2024 is 22045)
Riolering	€ 1.393.479	€ 1.184.457	€ 53,73
Stedelijk water	€ 52.605	€ 44.714	€ 2,03
Reiniging	€ 1.519.315	€ 1.291.418	€ 58,58
Wegen	€ 3.783.518	€ 3.215.990	€ 145,88
Civiele Kunstwerken	€ 176.714	€ 150.207	€ 6,81
Openbare Verlichting & Technische Installaties	€ 1.564.251	€ 1.329.614	€ 60,31
Straatmeubilair	€ 284.607	€ 241.916	€ 10,97
Groen	€ 3.899.169	€ 3.314.294	€ 150,34
Speelplaatsen	€ 583.842	€ 496.265	€ 22,51
TOTAAL			€511,28

Na besluitvorming wordt de nieuwe voordeurnorm gebruikt als wijziging op de nog vast te stellen begroting 2026-2029 (prognose aantal nieuwe woningen x voordeurnorm = extra onderhoudsbudget bovenop reguliere indexering).

Het financiële effect voor 2026 van de aanpassing van de voordeurnorm is te verwaarlozen (ca. € 650,- vanaf 2026).

Duurzaamheid

Zie hiervoor het hierboven al beschreven thema *Natuurlijk Duurzaam*

Inwonersperspectief

Met het vaststellen van dit IBOR-plan zorgen we ervoor dat we voor onze inwoners de openbare ruimte schoon, heel en veilig houden en dat op een sobere en duurzame manier. We investeren in een gezonde en fijne leefomgeving waar we droge voeten houden, voldoende water in droge periodes en koele plekken zijn als het heet wordt.

Communicatie

Het IBOR-plan is in overleg met de diverse stakeholders opgesteld. De gehele gemeentelijke keten van beleid tot uitvoering is hierin betrokken.

Voor directe bewonersparticipatie is niet gekozen omdat het opstellen van dit beheerplan specifieke technische kennis vereist over aspecten zoals civiele techniek, groenbeheer, waterhuishouding, verlichting, en afvalbeheer. De vanuit de gemeente betrokken medewerkers op deze gebieden beschikken over de benodigde expertise en zijn verantwoordelijk voor het waarborgen van veiligheid, functionaliteit en duurzaamheid. Daarnaast omvat een beheerplan plannen voor onderhoud, vervanging en investeringen, met bijbehorende budgetten. Deze beslissingen worden genomen op basis van factoren als levensduur van materialen, kosten-batenanalyse, en beschikbare middelen. Bewoners hebben doorgaans geen inzicht in deze complexe operationele en financiële overwegingen en missen deze gespecialiseerde kennis.

Het is belangrijk op te merken dat het niet noodzakelijk zijn van directe bewonersparticipatie bij het opstellen van een *integraal beheerplan* niet betekent dat er geen communicatie of terugkoppeling naar bewoners plaatsvindt. Informatievoorziening over het plan en de uitvoering ervan blijft cruciaal en wordt dagelijks gedaan door bijvoorbeeld de wijkmanagers, wijkbeheerders en de mannen in de uitvoering van het Stadsbedrijf. Bovendien leveren bewoners veel input via andere kanalen zoals snel herstel of de BuitenBeter App. Zo leveren bewoners indirect veel input, over gebreken of ideeën voor verbeteringen die bijdragen aan het beheer van de openbare ruimte.

In het persuur wordt het beheerplan toegelicht door de wethouder

Bijlagen

1. animatie
2. Integraal beheerplan openbare ruimte 2026- 2030
3. lijst met maatregelen taakstelling groen en grijs tbv routeformulier
4. Collegebesluit Integraal Beheerplan Openbare Ruimte april 2025
5. Aangehouden collegebesluit
6. Collegevoorstel Taakstelling beheer openbare ruimte uitgangspunten en invulling jaarschijf 2025